Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 155 ◆ Вівторок, 13 серпня 1991 року ◆ Ціна 5 коп.

На приз «Голосу України»

МАЛЕ СВЯТО — УВЕРТЮРА ДО ВЕЛИКОГО

Сьогодні помітно спав інтерес до великого спорту. Скажімо, змагання Спартакіади народів СРСР — колись дуже популярні, помпезні, тривалі — тепер перетворилися на подію сіру.

Більшість видів програми проходять при порожніх трибунах. І мимоволі виникає запитання: а кому все це потрібно?..

На тлі всього цього дуже помітними стають події, які мають хоч певною мірою протилежний характер.

Слава Богу, здається, успішно пройшов міжнародний хокейний турнір на приз нашої газети.

Красиву вазу, виготовлену на Полонській порцеляновій фабриці, в своїх міцних руках упевнено тримає симпатичний і привітний богатир, капітан київського «Сокола» Анатолій Найда.

(Закінчення на 4—5 стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У КИЄВІ з 11 по 13 серпня перебуває з візитом Голова Всесвітнього Єврейського агентства пан Сімха Диниц та член Всесвітнього Єврейського конгресу й один з видатних ділових людей Америки пан Чарльз Бронфман.

Учора гості зустрілися із заступником Голови Верховної Ради УРСР Володимиром Гриньовим та Головою Товариства «Україна — Ізраїль» народним депутатом В. Крижанівським.

В. Гриньов за проханням пана Диниця розповів гостям про систему парламентських та радянських органів влади. Він зазначив, що система Рад є несумісною з парламентським управлінням у республіці, що виражається у прийнятті президентського правління на Україні, і що ця система може існувати виключно при однопартійності, як це було раніше. В. Гриньов також зауважив, що законодавча й виконавча влада можуть роз'єднатися тільки в тому разі, якщо до влади прийде представник виконавчої влади. З приводу Союзного договору ще нема одностайності в парламенті, але все має визначитися у вересні — жовтні.

Пан Диниц, у свою чергу, ознайомив присутніх із діяльністю своєї організації, зазначивши, що Всесвітнє Єврейське агентство є, так би мовити, парасолькою, під якою перебувають усі єврейські організації світу. Воно займається не тільки проблемами репатріантів, а й питаннями освіти, культури, релігії єврейської нації. Він також підкреслив, що євреї, які переїжджають з України в Ізраїль, робитимуть значний внесок у справу зближення двох народів в усіх галузях культури та бізнесу, що надасть нового імпульсу багатосторонньому партнерству між двома державами.

КАБІНЕТ міністрів УРСР прийняв постанову про створення Української державної корпорації автомобільного транспорту. Це рішення прийнято за пропозицією об'єднань, підприємств та організацій галузі з метою забезпечення ними переходу на економічні методи управління в ринкових умовах.

В КИЄВІ розпочала роботу україно-канадська педагогічна конференція. Основна її мета — обмін досвідом, науково-методичне та практичне навчання, знайомство з системою та структурою закладів освіти. Очолює канадську делегацію міністр освіти провінції Саскачеван Рей Мікладжон.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 155.000

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

СПІЛЬНЕ КОМЮНІКЕ

ПРО ОФІЦІЙНИЙ ВІЗИТ МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УГОРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ Г. ЄСЕНСЬКІ В УКРАЇНСЬКУ РАДЯНСЬКУ СОЦІАЛІСТИЧНУ РЕСПУБЛІКУ

8—11 серпня 1991 року в Українській Радянській Соціалістичній Республіці з офіційним візитом перебував Міністр закордонних справ Угорської Республіки Г. Єсенські.

Г. Єсенські був прийнятий першим заступником Голови Верховної Ради УРСР І. Плющем і прем'єр-міністром України В. Фокіним. У ході бесід він був ознайомлений із здійснюваними в республіці заходами по реалізації Декларації про державний суверенітет України, створенню сприятливих умов для соціально-економічних перетворень і переходу до ринкових відносин. Відбувся грунтовний обмін думками про дальший розвиток українсько-угорських відносин, про виведення їх на якісно новий рівень. На прохання угорської сторони була викладена позиція Верховної Ради УРСР щодо Союзного договору.

В ході переговорів, що мали місце, міністри закордонних справ Української РСР А. Зленко і Угорської Республіки Г. Єсенські обмінялись думками з широкого кола питань українсько-угорських відносин.

Сторони з задоволенням відзначили, що розвиток цих відносин йде по висхідній лінії. Поступово набирає силу співробітництво в політичній, економічній, науково-технічній, екологічній, гуманітарній і культурній галузях, захисту прав людини, в тому числі взаємоприйнятного вирішення питань, пов'язаних з національними меншостями. Велике значення в цьому плані мають підписані 31 травня 1991 року в Будапешті українсько-угорські документи, що започаткували будівництво нової правової основи відносин між двома державами. В цьому зв'язку сторони провели поглиблений аналіз їх виконання, намітили конкретні заходи подальшої роботи. Зазначалось, що ці документи викликали великий інтерес з боку міжнародного співтовариства.

Міністри закордонних справ обговорили питання про підготовку проекту Договору про добросусідство і співробітництво між Україною і Угорщиною, домовленість про розробку якого була закріплена в Декларації про основи відносин між Українською РСР і Угорською Республікою від 31 травня 1991 року. Було досягнуто згоди щодо створення спільної робочої групи експертів по підготовці проекту Договору.

Сторони домовились про те, що перше засідання змішаної комісії, створеної у відповідності з підписаною 31 травня 1991 року Декларацією про принципи співробітництва між Українською РСР та Угорською Республікою по забезпеченню прав національних меншостей, відбудеться найближчим часом.

А. Зленко і Г. Єсенські проінформували один одного про заходи, що здійснюються в їх країнах по підготовці до ратифікації Консульської конвенції, підписаної у Будапешті 31 травня 1991 р. У рамках візиту в м. Ужгороді відбулось офіційне відкриття консульського пункту генерального консульства Угорської Республіки в Києві. Сторони обмінялись думками відносно заходів по реалізації досягнутої раніше домовленості про відкриття найближчим часом консульської установи України в Угорщині. Обговорювались також питання про полегшення переходу громадянами обох держав спільного кордону.

А. Зленко і Г. Єсенські підписали Протокол про консультації між Міністерством закордонних справ Української РСР і Міністерством закордонних справ Угорської Республіки — документ, що визначає взаємодію двох зовнішньополітичних установ у питаннях двостороннього і міжнародного співробітництва, включаючи співробітництво в рамках загальноєвропейського процесу. Були також заторкнуті питання про співробітництво делегацій України і Угорщини на наступній 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Сторони констатували необхідність прискорення реалізації положень міжурядової угоди про торгово-економічні зв'язки і науково-технічне співробітництво. З цією метою було досягнуто згоди відносно відновлення роботи Змішаної українсько-угорської економічної комісії.

Сторони погодились сприяти активізації регіонального співробітництва, в тому числі прикордонного.

Сторони проінформували одна одну про готовність відповідних міністерств України і Угорщини укласти найближчим часом угоди про співробітництво в галузях охорони навколишнього середовища та культури. Порушувалось також питання щодо форми співробітництва в підготовці Всесвітньої виставки «ЕКСПО-96» і участі в ній України.

У ході візиту Міністр закордонних справ Угорщини відвідав Львівську та Закарпатську області, де мав бесіди з їх керівництвом. Г. Єсенські зустрівся з представниками громадян Української РСР угорської національності.

Г. Єсенські висловив подяку українській стороні за гостинність, виявлену до нього і членів угорської делегації під час їх перебування в Українській РСР.

Міністр закордонних справ Угорської Республіки запросив А. Зленка відвідати Угорщину з офіційним візитом в зручний для нього час. Запрошення було з вдячністю прийняте.

Міністр закордонних справ Української РСР Анатолій ЗЛЕНКО

Міністр закордонних справ Угорської Республіки Геза ЄСЕНСЬКІ

м. Київ. Серпень 1991 року.

ХЛІБНИЙ БОЙКОТ

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПІСЛЯ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЇ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ

Ми так багато і часом безплідно говорили про «борги селу», його «пріоритетність», що, мабуть, лише, тепер, коли опинилися перед прямою загрозою введення карткової системи на хліб уже у наступному році, відчули весь сум від того безладдя, у якому опинився нині селянин. Як зазначив у своєму вступному слові на прес-конференції, що відбулася днями у Києві, прем'єр-міністр України Вітольд Фокін, республіка лише втягується в ринкові відносини, не маючи ні відповідних ринкових структур, ні, додамо від себе, і ясної картини, яким чином це відбуватиметься. Програма надзвичайних заходів стабілізації економіки, яку прийняв до виконання уряд, здається, спрямована не стільки на запобігання спаду, скільки на його виправдання. Особливо це відчуватиметься найближчим часом на селі, де створення ринкових структур, попри підтримку прогресивних за своєю суттю законів, іде надто болісно.

Чому? Хоча б тому, що українське село, як ніде, міцно збите в колгоспно-радгоспні загони. Привабии оренди і фермерства ще не сягнули тих величин, коли кидають усе і йдуть «за ідеєю». І не скоро це відбудеться, бо колгосп на Україні був і залишається не тільки основним виробником хліба, а й головним психологічним стимулом колективного обробітку землі. А земля (ще раз згадаємо новітні закони) не піде від рук тих, хто її обробляє.

Цей парадокс «зависання законів» може призвести до непередбачуваних ситуацій. До такої, наприклад, яка склалася за нинішніх жнив. «Гарячої весни», коли страйкували шахтарі, пересічні політичні провидці, спонукаючи їх до праці, як добрий знак наводили гірникам селянську сумлінність. Так, селянин вийшов у поле, завершив сівбу і виплекав урожай. І зібрав його попри всі неймовірні нестатки у постачанні паливом, запчастинами, технікою і навіть... цигарками. Милуючись його працьовитістю, ми не усвідомили, що селянин, вірний дідівським законам любові до землі, зрозумів: борги не віддадуть, якщо не змусити збагнути всю неприродність ставлення до хлібороба.

Може, годі поки що говорити про селянський страйк, однак той хліб, який сьогодні ще на токах, а не в державних засіках, промовисто свідчить, на якому ступені нині знаходиться довіра колгоспника як до уряду, так і до всієї системи врядування. Зерно не здають. А якщо і здають, то такими темпами і з таким сумлінням, що справді віриш на слово про картки на хліб уже на Святий січневий вечір.

Яких же заходів має вжити керівництво республікою, щоб прискорити продаж зерна державі? Прем'єр-міністр зробив натяк, що діяти уряд має «батогом і пряником».

Спочатку про пряник. Стимулювати селянина мають 10 — 12 тисяч легкових автомобілів, які надійдуть в області понад існуючі фонди. «Якщо десь щось прибуває, — казав філософ, — то десь таки і настільки ж зменшується». Без реалізованих чеків на машини частково залишаться «бамівці» і ті, хто працював на Півночі. Понад три тисячі «коліс» знімуть з валютного продажу і ще стільки ж з централізованих поставок. Чи надасть це поштовху до зламу у хлібному бойкоті, покаже час.

Як покаже, чи має рацію прем'єр-міністр, оголошуючи «батожані» заходи. А спиратися в них уряд має намір на дещо парадоксальний для селянського загалу думці. Вважається, що сьогодні державі годі вже бути прохачем у заготівлі хліба. Вицвілі транспаранти часів всеперемагаючого ентузіазму вже ніхто і не згадує. Тепер, наголосив прем'єр-міністр, усе має бути навпаки — треба мати справу тільки з тими, кому держава виявляє довіру. Тобто брати хліб не у кожного, а вибірково. Йому ж, з ким буде укладено угоду, і«зелена вулиця» — у постачанні. А той, хто ховає хліб, нехай купує собі все на біржі за біржовими ж цінами.

На нашу думку, такий підхід можливий. Але не сьогодні. Про такі відносини можна лише мріяти. Бо навіть найсумлінніший здавач хліба зараз не отримає на своє зерно і половини того, що потребує чи то колгоспне, чи то фермерське господарство. Якщо кожного дня простоюють 200—250 підприємств через порушені зв'язки постачання, то ні масовий продаж автомобілів, ні труби за зерно понад план не закриють тієї чорної діри у довірі селянина до всіх можливих і неможливих, ринкових і неринкових «структур». Як свідчення, останнє повідомлення нашого власкора по Закарпатській області: жодного кілограма зерна нового врожаю не здали державі радгоспи «Макарівський», імені Димитрова, «Новодавидківський», колгоспи імені Чапаєва і імені XXII партз'їзду та «Сторіччя Леніна» Мукачівського району. Не діють навіть відповідна постанова про стимулювання заготівель зерна і ті мільйони карбованців, які можна виручити додатково від продажу збіжжя. «Хлібний бойкот», здається, найбільш серйозне випробування, через яке має пройти новостворений уряд України вже цієї осені.

На прес-конференції прем'єр-міністра та присутніх членів Кабінету йшлося і про інші нагальні справи господарювання. В. Фокін відповів на численні запитання журналістів.

Леонід САМОЙЛЕНКО.

ЯКА СИМВОЛІКА ТРАДИЦІЙНА

«Пишемо» нову Конституцію України

Нонсенс, але національна символіка ще у недалекому минулому вважалася крамольною. Ідеологія перекреслювала традицію, оголошувала тотальну війну їй і тим, хто намагався зберегти традицію. Їх таврували клеймом «націоналіст» і тим самим ставили поза законом. І, на жаль, це теж стало традицією. Цілі покоління на ній виховувалися. Манкуртизм став ознакою нашого життя. І будь-які намагання, навіть суто наукові, пізнання національної символіки, з'ясування історичної правди були крамольними.

Заборонений плід солодкий. Відродження традиції нагадує нині дев'ятий вал. Однак те, звідки родом українська національна символіка, для багатьох залишається незрозумілим.

Ця публікація матеріалів наукової конференції «Історичні традиції української національної символіки» й має на меті популяризувати певні історичні факти. Адже питання про символіку є одним із головних у процесі творення нової Конституції суверенної України. Якими бути її гербу, гімну, прапору!

Газета має намір повести детальне обговорення цієї проблематики. Запрошуємо взяти участь у цьому обговоренні фахівців, усіх читачів «Голосу України».

Листи з пропозиціями, зауваженнями, роздумами надсилайте на адресу: 252047, Київ, вул. Нестерова, 4, парламентський відділ «Голосу України».

Для сучасних держав і націй герб, прапор і гімн символізують їх суверенність, право і гідність. Урочисте підняття прапора, прилюдне виконання гімну викликають глибокі національні почуття, є своєрідним чинником консолідації нації. Переважна більшість держав у своїй символіці використовує традиційні кольори і зображення, що підкреслює спадкоємність розвитку культури, законність та історичну обгрунтованість прагнення народів і держав до суверенності. Пов'язування ж національної символіки з політичними течіями та угрупованнями свідчить про ненауковість такого підходу до виявлення джерел її походження.

ЗВІДКИ ТРИЗУБ РОДОМ?

Найдавніші археологічні знахідки знаку, схожого на тризуб, належать до часів Трипільської культури (5—3 тис. років до н. е.), а вже у І ст. н. е. він міг бути символом племені чи знаком влади. Очевидно, з часом це плем'я влилося до об'єднання племен давніх слов'ян, що згодом створили свою державу — могутню Київську Русь. Тризуб зберігся на золотих і срібних монетах Володимира, став спадкоємним геральдичним знаком для його нащадків і символом могутності Київської Русі. Зображення тризуба мають клейма на цеглі Десятинної церкви у Києві (986—996 рр.) Успенського собору у Володимирі-Волинському (1160 р.), на камінням та цеглі інших церков, на зброї, посуді, перснях. Відомий цей знак і з рукописів. Археологічні знахідки із зображенням тризуба досліджували такі історики, як Б. Рибаков, М. Сєдова, М. Грушевський, А. Молчанов, В. Алухін, І. Євєшников та інші.

Протягом кількох століть тризуб був поширений у всіх князівствах Київської Русі. Потім зазнав змін (двозуб), але весь час зберігалася первісна Володимирова основа. Існує багато різних думок щодо значення тризуба, а їх відомо понад 200 різновидів. Подібні зображення були на давніх солярних знаках в Індії, Месопотамії, на території сучасної України часів Трипільської культури. Однак найімовірніша версія така: тризуб, родовий знак Рюриковичів, очевидно, символізує триєдність та тривимірність світу, історичний зв'язок трьох поколінь в огляді одного людського життя, що пізніше трактовано християнством як єдність Бога-батька, Бога-сина і Бога-духа святого, є й уособленням для нас соборності українських земель.

Окремі династичні роди на Україні використовували тризуб як своє династичне знамено аж до XV століття, але вже з XII століття його почав заміновати герб із зображенням архангела Михаїла (дослідження В. Січинського, І. Крип'якевича). В кінці XVI—XVIII століть значення герба набуло зображення козака з мушкетом.

Відродження давніх історичних традицій відбулося на початку XX століття. Як державний герб золотий тризуб на синьому тлі був схвалений у лютому 1918 року Малою Радою у Коростені і затверджений Центральною Радою 22 березня 1918 року. Тризуб став фігурувати на державних печатках, банкнотах УНР, як герб зберігся в часи гетьманату (1918 р.), а далі й за Директорії (1918—1920 рр.). Після проголошення 22 січня 1919 року Акта злуки тризуб став державним гербом об'єднаних українських республік УНР та ЗУНР. Протягом певного часу тризуб був відзнакою і в ЧУГА (Червоній Українській Галицькій Армії).

Золотий тризуб увійшов як елемент у державний герб Карпатської України, затверджений сеймом 15 березня 1939 року.

СИНІЙ — ТО НЕБО, ЖОВТИЙ — ПШЕНИЦЯ ЗОЛОТА

Найдавніші джерела про прапорництво Київської Русі — тогочасні писемні і мистецькі твори: літописи, біографії («Житіє Бориса і Гліба», «Слово о полку Ігоревім»), іноземні хроніки тощо. Для знамен використовувалися різні кольори — червоний, білий, блакитний, жовтий та ін. На прапорах зображувалися небесні світила, хрести, княжі знаки — тризуби, двозуби. Тоді ж починають поширюватися також колірні сполучення. Найдавніші вірогідні відомості про символіку українських земель (1410 року) наводяться польським середньовічним істориком Я. Длугошем: серед хоругов руських земель згадано Львівську (синю із зображенням жовтого лева) і Перемиську (синю із зображенням жовтого двоголового орла).

У XVI—XVII століттях козацькі загони воювали під різними прапорами: малиновими, жовтими, синіми, білими та їх поєднаннями, або під знаменами, виконаними у поєднанні цих кольорів. Причому різноманітних прапорів у козацьких сотень, полків, запорозьких куренів було багато. Польські королі дарували козацькому війську головні хоругви, оскільки українські землі були у складі Речі Посполитої. Це були червоні полотнища з білим польським орлом. Таким же користувалось і польське військо. Прапори дарували запорожцям й інші іноземні володарі.

У середині XVII століття, після приєднання Гетьманщини до Російської держави, набувають поширення блакитні (сині) полотнища із золотими чи жовтими зображеннями хрестів та інших знаків: небесних світил, зброї, святих Михаїла, Юрія та інших. Основною емблемою козацьких знамен стає лицар-козак із самопалом у золотому чи жовтому щитовому полі на блакитному полотнищі. Сині та жовті барви поширюються та закріплюються й у XVIII столітті. Їх поєднання знаходимо у полкових знаменах Київського, Лубенського, Чернігівського, Полтавського полків. Такі ж барви мали герби багатьох козацьких полководців, зокрема героя Визвольної війни 1648—1654 рр. Івана Богуна.

За описами Київського намісництва 70—80 років XVIII століття, сині й жовті барви мали обидва герби Києва (власне міста і Подолу), гербові відзнаки Лубен, Городища та ін. Герби восьми з одинадцяти повітових міст були обрамлені синьо-жовтими хоругвами.

Синьо-жовті козацькі знамена зображені на картині І. Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султанові», консультантом якої був Д. Яворницький, на знаменитому полотні М. Івасюка «В'їзд Богдана Хмельницького в Києв 1649 року». На запит царя Олександра III з приводу достовірності кольорів на козацьких знаменах член Петербурзької академії наук Ф. Корш писав: «Знамена козацкие, изображенные художником Репиным на его картине, не содержат по своему цветовому набору никаких иностранных веяний, а отражают в себе извечную преемственность цветов золотых и небесных, постоянно присущих для всех знаков отличий в Южной Руси (Малороссии) еще со времен Великих Князей Киевских, вплоть до роспуска запорожской вольницы, согласно повелению императрицы Екатерины Великой. Сказанному имеется предостаточно письменных подтверждений в отечественных и иностранных сугубо исторических источниках, а равно — в ряде предметов материального искусства тех древних времен».

Наведені факти переконливо свідчать про те, що синьо-жовті поєднання кольорів великою мірою використовувались у козацько-гетьманську добу і набули свого логічного оформлення як національні кольори українського народу в новітні часи (XIX і XX століть), прийняття їх державними у прапорах УНР (1918), ЗУНР (1918), Карпатської України (1939) було відображенням об'єктивної реальності, а не регіонального впливу Західної України.

Козацтво, будучи військово-політичною організацією, віддавало перевагу малиновому кольору на своїх прапорах, бо саме червоні кольори, як свідчать дослідження філософських аспектів кольористики, завжди означали бойову відзнаку, закликали до бою. Саме тому такі кольори мали бойові хоругви часів Київської Русі. Цей колір використовували різні революційні рухи (паризькі комунари, більшовицька партія в Росії, українські соціалісти, серед яких провідними діячами були С. Петлюра, В. Винниченко та ін. політичні партії). Але це ще не означає, що ці кольори були національними у французів, росіян, німців чи українців.

Малиновий колір прапора козацького війська слід врахувати при розробці майбутнього прапора Збройних Сил України. Синьо-жовті поєднання барв складались як національні на Наддніпрянщині у XVIII столітті (у XIX столітті цю традицію порушили утиски російського царату), в Галичині та на Закарпатті (XIX століття) і остаточно оформились як єдинонаціональні на початку XX століття. Символами України у новітньому трактуванні є безхмарне небо або символ миру — синій колір, та поля пшеничних ланів або символ достатку — жовтий колір.

У 1917 — на початку 1919 років синьо-жовтим прапором користувалися на Україні й більшовики. Лише з другої половини 1919 року з ідеологічних міркувань прапор УРСР мав червоний колір з абревіатурою назви республіки, обрамленою золотою рамкою. Таким (від 1922 року на ньому з'явилися додатково золоті серп і молот) він проіснував до кінця 40-х років, і лише 21 листопада 1949 року затверджено сучасний Державний прапор УРСР.

Слід нагадати, що наприкінці XVIII — на початку XIX століття адміністрація Австрії намагалася запровадити для українців з Галичини та Буковини червоно-сині та синьо-червоні кольори. Однак ці кольори не прижилися: збіг прапора УРСР із запропонованим австрійською адміністрацією був чисто випадковим. Адже прапори союзних республік були замінені у 1949—1953 роках без урахування традицій.

Упродовж часів перебудови національні кольори прапорів стали державними у Литві, Латвії, Естонії, Молдові, Вірменії, Грузії, Азербайджані. Зареєстровано національну символіку в Білорусії, оголошено конкурс на державну символіку Казахстану, а тепер уже й конкурс на Державний герб України.

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА

Слова національного гімну «Ще не вмерла Україна» написав у 1862 році відомий український поет, етнограф і фольклорист, член Російського географічного товариства, лауреат міжнародних наукових премій Павло Чубинський. Поезія, вперше надрукована у 1863 році, швидко поширилася в народі, серед інтелігенції, студентів, гімназистів. Музику написав західноукраїнський композитор і диригент Михайло Вербицький. Цікаво, що у слов'янському світі національним гімном для українців в Австро-Угорщині та в Росії вважалася лише ця пісня. Вона всіляко популяризувалася різними панславістськими організаціями. Іван Франко, Леся Українка визнавали пісню «Ще не вмерла Україна» як національний гімн. Символічно й те, що авторами гімну «Ще не вмерла Україна» були наддніпрянець і галичанин — це підкреслювало соборність українських земель. Як державний його законодавчо закріплено ухвалою Сейму Карпатської України (1939 р.).

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки:

1. Національний герб — тризуб, національні кольори українського народу — синій та жовтий, що перейшли як символи на національний прапор, мають глибокі історичні традиції.

2. Формування сучасних європейських націй тривало упродовж XIX та на початку XX століття. Саме тоді остаточно визнано як національні символи тризуб, синьо-жовтий прапор та національний гімн «Ще не вмерла Україна», створений у другій половині XIX століття наддніпрянцем П. Чубинським та галичанином М. Вербицьким.

3. Більшість сучасних гербів європейських держав (Польща, Австрія, Німеччина, Бельгія та ін.) виконано на основі родових знаків правлячих династій. Тризуб же був символом єдності всіх українських земель у Київській Русі за правління Володимира Великого. Очевидно, й українському народові не слід відмовлятись від традицій, зафіксованих в історії його культури, що перейшли у пам'ятки мистецтва і побуту, підкреслюють ідею соборності, досягнутої сьогодні республікою.

4. Відкинувши ідеологічні догми, слід визнати, що справжніми національними державами українського народу були Українська Народна Республіка (1918—1920 рр.), Західно-Українська Народна Республіка (1918—1919 рр.) та Карпатська Україна (1939 р.), які закріпили ці символи як державні. Українська Радянська Соціалістична Республіка на зорі свого існування користувалася також цими символами і відмовилася від них тільки з ідеологічних міркувань — інтернаціоналізм у розумінні більшовицької партії відкидав ідею батьківщини, а історичні традиції були принесені в жертву ідеї всесвітньої пролетарської революції. З часом УРСР внаслідок панування сталінщини втратила будь-які ознаки автономії.

5. Визнання тризуба, синьо-жовтого прапора та гімну «Ще не вмерла Україна» національними символами не потребує ніяких ухвал найвищих державних органів України, бо вони є успадкованими історичними символами українського народу.

6. Оскільки тризуб, синьо-жовтий прапор та гімн «Ще не вмерла Україна» є національними символами корінного народу, який споконвіків жив на території України, ця земля дала назву своєму народові, та оскільки згідно з Декларацією про державний суверенітет від 16 липня 1990 року Українська держава заявила про себе цілому світові, вважаємо, що національна символіка українського народу має стати основою державної символіки України, що символізуватиме суверенність, право і гідність цієї держави.

Іван ДРАЧ, народний депутат УРСР; Віктор МАРИНЧАК, доцент Харківського університету; Любов ГІСЦОВА, директор Державного історичного архіву УРСР; Микола ЖУЛИНСЬКИЙ, заступник директора Інституту літератури АН УРСР; Володимир МЕЛЬНИК, співробітник Інституту літератури АН УРСР; Сергій БІЛОКІНЬ, старший науковий співробітник Інституту історії АН УРСР; Іван СВАРНИК, зав. відділом ЦДІА УРСР у Львові; Марія СТРІЛЕЦЬ, зав. відділом фондів Державного історичного музею УРСР; Богдан КОЗЯРСЬКИЙ, народний депутат УРСР; Юрій БАДЗЬО, голова національної Ради Демократичної партії України; Сергій ІВАХНО, учений секретар Державного історичного музею УРСР; Богдан ЯКИМОВИЧ, науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР; Володимир СЕРГІЙЧУК, доцент історичного факультету Київського державного університету імені Т. Шевченка; Дмитро ЧЕРЕДНИЧЕНКО, письменник; Олександр ПІСКУН, народний депутат УРСР, кандидат історичних наук; Ярослав ДАШКЕВИЧ, провідний науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР, всього 23 підписи.

Г. ЄСЕНСЬКІ НА ЗАКАРПАТТІ

Як уже повідомлялося, в ході офіційного візиту в нашу республіку міністра закордонних справ Угорщини Г. Єсенські він відвідав Закарпаття. В Ужгороді відбулася зустріч з керівництвом області. Голова обласної Ради Михайло Волощук детально зупинився на становищі закарпатських угорців, яких нині в регіоні проживає понад 156 тисяч. Серед депутатів України різних рівнів 1245 чоловік — угорці.

У ході розмови було порушено ряд проблем облаштування та відкриття пунктів спрощеного переходу радяно-угорського кордону. З боку угорської сторони висловлювалися пропозиції розширити бартерний обмін товарами із Закарпатською та іншими областями України. Обидві сторони підтримали ідею прискорення роботи груп експертів, створених на нараді 3 серпня. Обговорено ряд інших наболілих питань. У розмові взяли участь: перший заступник міністра закордонних справ УРСР М. Макаревич, посол СРСР в Угорській Республіці І. Абоімов та Генеральний Консул Угорської Республіки в Києві А. Палді.

Того ж дня Г. Єсенські виступив на урочистому відкритті в Ужгороді консульського пункту Генерального консульства Угорщини в Києві. Було покладено квіти до пам'ятника великого угорського поета Шандора Петефі.

Міністр відвідав середньовічний замок «Паланок», запропонував конкретну допомогу в його реконструкції. У селі Іванівка, що на Берегівщині, Г. Єсенські взяв участь у відкритті обеліска жертвам сталінських репресій. Відбулася його зустріч з керівництвом району, 70 відсотків якого становлять жителі угорської національності. Гість оглянув пам'ятник куруцам — воїнам визвольного війська Ференца Ракоці II, який три роки тому було встановлено поблизу села Вилок Виноградівського району.

11 серпня Г. Єсенські відбув на батьківщину.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».

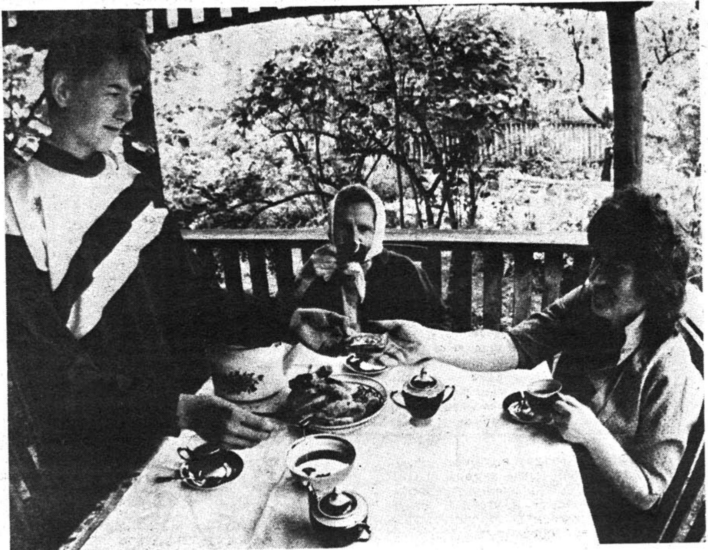
Анонс

НАС ЛИШИЛОСЬ МАЛО

17 серпня на хуторі Буда колишні холодноярівські партизани зустрінуться з населенням Черкаського, Чигиринського, Кам'янського та Смілянського районів Черкащини. Загін П. Дубового налічував понад 2 тисячі бійців, сьогодні нас лишилось мало, у моєму районі — одиниці: М. Щербань, Ф. Запорожець, Г. Моргун, І. Бабич, М. Рудковський, С. Пелипась. Але віриться, що наші розповіді про славне минуле краю потрібні дітям і онукам.

Степан ЯРЕМЕНКО,
ветеран війни.

Чигиринський район
Черкаської області.

ЩЕ ХОЧУ ЗАВЕСТИ Й КОЗУ...

Характерники

У «Голосі України» за 17 квітня цього року було надруковано коротенького листа школяра: «Допоможіть знайти колгосп чи людину, що вирощують кормову траву фацелію. Це чудовий медонос, і він мені конче необхідний для моєї пасіки...».

І ось ми в селищі Іванкові на Київщині, де живе автор листа дев'ятикласник Арсеній Білицький. До всього є діло Арсенію: доглядає рибок в акваріумі, вчить правильно розмовляти українською мовою папугу Чарлі, вирощує курчата, ще й козу хоче завести, а також порося.

Але найголовніше захоплення хлопця — бджолярство. Навіть не захоплення, а серйозна чоловіча справа. Батьки, до речі, зовсім не втручаються в його справи. Роль помічника і порадника повністю взяла на себе 82-річна бабуся Марія. А онук всотує премудрості бджолярства, що їх Марія Михайлівна накопичувала протягом життя. У неї ж бо була справжня пасіка, не те, що в Арсенія — всього три вулики...

Проте мед уже є. Свій. Та такий смачний, що коли сім'я Білицьких смакує його з чаєм, то й 82-річна сусідка Онися Павлівна інколи не втримається і зазирне через паркан.

...А на листа юного пасічника з проханням допомогти у вирощуванні медоносної фацелії вже відгукнулися з одного радгоспу Львівської області. Отже, буде у Арсенія добряча пасіка, не три, як зараз, вулики, а понад десять, як колись у бабусі Марії!

Олекса ВАЩЕНКО.

Фото автора.

Собори наших душ

НАВІЩО Ж ТАК?

Невеселі роздуми після відкриття пам'ятника Петру Калнишевському

Вітер тріпоче різнобарвні полотнища. Між похиленими хрестами торгують пряниками, цукерками, водою. Велично звучить хор козацької пісні «Відродження» з Лохвиці. Жвава молодиця пропонує присутнім купити «Тарзана». На зауваження про недоречність такої літератури тут і в такий момент пхикнула: «Подумаєш, Калнишевський! Гроші є гроші...». З динаміків раптом ревище, гуркіт, хлопці «врубали» важкий рок. «Схаменіться», — підбігаю до радистів. «А вам, тіточко, більше до душі козацький марш? Будь ласка». Хлопці поміняли касету і безтурботно продовжили якусь веселу бесіду.

Нарешті настала урочиста хвилина. Після короткого слова про славного сина України сповзає біле покривало — і ось він, прийшовши з небуття й безпам'яті, перед нами. У глибокій задумі сидить бронзовий гетьман, овіяний славою турецької війни. Перемога і слава — позаду, а що попереду? Кінець Січі, козацької вольниці і демократії, Соловки. Що бачив він тоді, у розквіті фізичної і душевної сили? За чим боліли серце й душа?

Закінчився мітинг. Глибока тиша і спокій знову запанували на цвинтарі. Бронзовий гетьман залишився у глибокій задумі й самоті. За що ж ми його так вшанували, не по-людськи, не по-християнськи? Адже навіть у цей день після офіційних торжеств люди стихійно потяглися до центру села, до церкви, а точніше, до її руїн. Їх туди ніхто не направляв, але люди, надто старшого віку, потяглися до того місця, яке завжди було для них духовним центром. Боляче й гірко було дивитися, як підходили жінки до церковного майдана і хрестилися. Хрестилися на святиню, якої немає. Є залишки в душах, згадки, є пам'ять.

Ой, як важко повертаються до нас наша історична свідомість, наша духовність, наші традиції! За традицією не дзвінкі козацькі пісні мали б звучати на цвинтарі, де покоїться прах кількох поколінь жителів Пустовійтівки, а молебень за упокій душі гетьмана Калнишевського і всіх інших, чий сувій життя згорнутий на цвинтарі. Мав би бути...

Під кінець мітингу, коли вже лунали пісні й думи, привезли-таки священика, який скоромовкою, ніби соромлячись своєї місії, прочитав молитву й освятив пам'ятник.

На запитання, коли й ким прийнято рішення про встановлення пам'ятника саме на цвинтарі, відповіді одержати не вдалося ні в голови Пустовійтівської сільської Ради, ні в жителів, які самі здивовані, що пам'ятник опинився не біля церкви, де йому справжнє місце.

На запитання кореспондента «Пам'ятки України» до жителів села, як вони поставилися до кургану серед могил, у відповідь від багатьох почули байдуже: «Нормально...».

Людоньки, схаменіться! Ненормально ж це. То свідомість наша така ненормальна, перекручена, задурманена, що й вандалізм нам здається нормальним.

Дозволю собі ще кілька міркувань. І моя особиста позиція, і позиція багатьох членів Сумського товариства «Просвіта» не збігаються з точкою зору автора проекту скульптора Бородая. На моє прохання він пояснив місце вибору для пам'ятника так: «Усі ми із землі вийшли і в землю повернемося. Гетьман вийшов із цієї землі, сюди ж він і повернувся, у свою землю, де лежать його сучасники». Але чого ж мав гетьман повертатися на кладовище на околиці села, маючи родинну церкву, де його хрестили? Адже під час обговорення, в якому брали участь сумські осередки «Спадщини», Товариства української мови «Просвіта», було вирішено, що місце пам'ятнику саме біля церкви. Так споконвіку водилося, що засновників церкви ховали або в самій церкві, або біля неї. За що ж ми, визнаючи заслуги гетьманські і вшановуючи його, відмовили йому в цьому? Чи по-людськи це?

Лідія ШЕРЕМЕТ,
депутат Сумської міської Ради народних депутатів, член Товариства української мови «Просвіта».

МАЛЕ СВЯТО

УВЕРТЮРА ДЛЯ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Що ж, багато людей постаралося, щоб розиграш Кубка «Голосу України» перетворився на маленьке свято, яке, сподіватимемося, згодом може стати й великим. В усякому разі, турнір, до організації якого доклала рук і наша редакція, не виявився глевким млинцем. На поєдинки до льодового палацу «Сокіл», ураховуючи відпускну кампанію і те, що ця споруда значно скромніша, ніж республіканський Палац спорту, де умови значно ліпші, шанувальників хокею приходило багато. Приділила льодовим іграм помітну увагу й преса. Колеги з спортредакції Українського радіо і телебачення, «Спортивної газети», «Советского спорта», «Вечірнього Києва», «Комсомольского знамени», «Ньюс фром Юкрейн», московского «Хоккея» висвітлювали боротьбу за наш приз. Ми їм, зрозуміло, вдячні за це.

Цікавим і насиченим виявився завершальний день змагання. Спершу в поєдинку за 3—4 місця зустрілися зарубіжні учасники: фінський «Ільвес» та словацький «Слован». Перші мають досвідченіший і кваліфікованіший склад. Тому хокеїсти з Тампере впевнено переграли значно помолодлу команду

Продовжуємо ро

А холера все-

Кажуть — диму без вогню не буває. Димок тривожної новини витав нещодавно по Бердянську.

Що ж було насправді? Тирічну Аліну Лукашову 20 липня госпіталізували з підозрою на дизентерію. За кілька днів у неї виявили холерний вібріон. До міської лікарні привезли ще трьох дітей. Діагноз той же. На допомогу міській санепідслужбі прибули спеціалісти з Запоріжжя. Уважно обстежували вони базу відпочинку «Колосок» і спершу нічого не могли втямити. Чому вібріон з'явився у питній воді лише на цій базі, коли вона надходить з водопровода, спільного для багатьох оздоровних закладів, розташованих поруч, на знаменитій Бердянській косі?

Завідуюча відділом особливо небезпечних інфекцій облсанепідстанції К. Кужель, лікар-епідеміолог Ю. Волжін, лікар-епідеміолог міськсес О. Качур й інші спеціалісти довго, мабуть, ламали б го-

...ЕСТИ Й КОЗУ...

...ики

...ише захоплен-
...бджолярство.
...ення, а се-
... справа. Бать-
...всім не втру-
... справи. Роль
...адника повніс-
...бе 82-річна ба-
... онук всотує
...жолярства, що
...івна накопичу-
...життя. У неї
...жня пасіка, не
... — всього три

Проте мед уже є. Свій. Та такий смачний, що коли сім'я Білицьких смакує його з чаєм, то й 82-річна сусідка Онися Павлівна інколи не втримається і зазирне через паркан.

...А на листа юного пасічника з проханням допомогти у вирощуванні медоносної фацелії вже відгукнулися з одного радгоспу Львівської області. Отже, буде у Арсенія добряча пасіка, не три, як зараз, вулики, а понад десять, як колись у бабусі Марії!

Олекса ВАЩЕНКО.

Фото автора.

...ших душ

...АК?

...м'ятника

...ки, не по-хри-
...же навіть у
... офіційних
... стихійно по-
...тру села, до
...ше, до її ру-
...то не направ-
...надто старшо-
...лися до того
...жди було для
... центром. Бо-
...уло дивитися,
...інки до цер-
...а і хрестили-
... на святиню,
...залишки в ду-
...ам'ять.
...о повертають-
... історична сві-
...духовність, на-
... традицією не
...і пісні мали б
...нтарі, де по-
...ських поколінь
...війтівки, а мо-
...й душі гетьма-
...кого і всіх ін-
...й життя згор-
...тарі. Мав би
... мітингу, коли
...сні й думи,
... священика,
...кою, ніби со-
...ої місії, про-
...й освятив па-
...я, коли й ким
...ння про вста-
...тника саме на
...віді одержати
... голови Пусто-
...ської Ради,
...кі самі здиво-
...тник опинився

не біля церкви, де йому справжнє місце.

На запитання кореспондента «Пам'ятки України» до жителів села, як вони поставилися до кургану серед могил, у відповідь від багатьох почули байдуже: «Нормально...».

Людоньки, схаменіться! Ненормально ж це. То свідомість наша така ненормальна, перекручена, задурманена, що й вандалізм нам здається нормальним.

Дозволю собі ще кілька міркувань. І моя особиста позиція, і позиція багатьох членів Сумського товариства «Просвіта» не збігаються з точкою зору автора проекту скульптора Бородая. На моє прохання він пояснив місце вибору для пам'ятника так: «Усі ми із землі вийшли і в землю повернемося. Гетьман вийшов із цієї землі, сюди ж він і повернувся, у свою землю, де лежать його сучасники». Але чого ж мав гетьман повертатися на кладовище на околиці села, маючи родинну церкву, де його хрестили? Адже під час обговорення, в якому брали участь сумські осередки «Спадщини», Товариства української мови «Просвіта», було вирішено, що місце пам'ятнику саме біля церкви. Так споконвіку водилося, що засновників церкви ховали або в самій церкві, або біля неї. За що ж ми, визнаючи заслуги гетьманські і вшановуючи його, відмовили йому в цьому? Чи по-людськи це?

Лідія ШЕРЕМЕТ,
депутат Сумської міської Ради народних депутатів, член Товариства української мови «Просвіта».

МАЛЕ СВЯТО — УВЕРТЮРА ДЛЯ ВЕЛИКОГО

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Що ж, багато людей постаралося, щоб розиграш Кубка «Голосу України» перетворився на маленьке свято, яке, сподіватимемося, згодом може стати й великим. В усякому разі, турнір, до організації якого доклала рук і наша редакція, не виявився глевким млинцем. На поєдинки до льодового палацу «Сокіл», ураховуючи відпускну кампанію і те, що ця споруда значно скромніша, ніж республіканський Палац спорту, де умови значно ліпші, шанувальників хокею приходило багато. Приділила льодовим іграм помітну увагу й преса. Колеги з спортредакції Українського радіо і телебачення, «Спортивної газети», «Советского спорта», «Вечірнього Києва», «Комсомольского знамени», «Ньюс фром Юкрейн», московского «Хоккея» висвітлювали боротьбу за наш приз. Ми їм, зрозуміло, вдячні за це.

Цікавим і насиченим виявився завершальний день змагання. Спершу в поєдинку за 3—4 місця зустрілися зарубіжні учасники: фінський «Ільвес» та словацький «Слован». Перші мають досвідченіший і кваліфікованіший склад. Тому хокеїсти з Тампере впевнено переграли значно помолоділу команду з Братіслави — 6:2 (1:1, 2:0, 3:1).

Суперфінал був київським. Одразу хочу сказати кілька схвальних слів на адресу команди ШВСМ «Сокіл», яку очолюють О. Сеауканд та О. Ісламов. Це — представник другої ліги. Але юні гравці прагнули ні в чому не поступатися перед іменитішими суперниками.

І все ж «Сокіл» переграв ШВСМ «Сокіл» — 4:2 (1:1, 1:1, 2:0). Хоча, за іншого збігу обставин, успіх могли б святкувати й «школярі». У переможців результативним був Синьков, який провів три шайби (20, 48, 53 хв.), ще одну закинув Найда (23). У переможених відзначилися: Бурха... (9), Св...цький (24).

Оргкомітет турніру назвав найкращих гравців за амплуа, яких відзначено спеціальними призами: воротар Таммі («Ільвес»), захисник Гунько («Сокіл»), нападаючий Свинцицький (ШВСМ «Сокіл). Найкращим бомбардиром став Синьков (7 шайб).

Протягом цього тижня хокеїсти обох київських клубів готуватимуться вдома. А потім найсильніші з них вирушать на міжнародні турніри спершу до Чехо-Словаччини, а потім до Німеччини та Швейцарії.

Віктор [illegible].

Продовжуємо розмову

А холера все-таки була

Кажуть — диму без вогню не буває. Димок тривожної новини витав нещодавно по Бердянську.

Що ж було насправді? Трирічну Аліну Лукашову 20 липня госпіталізували з підозрою на дизентерію. За кілька днів у неї виявили холерний вібріон. До міської лікарні привезли ще трьох дітей. Діагноз той же. На допомогу міській санепідслужбі прибули спеціалісти з Запоріжжя. Уважно обстежували вони базу відпочинку «Колосок» і спершу нічого не могли втямити. Чому вібріон з'явився у питній воді лише на цій базі, коли вона надходить з водопровода, спільного для багатьох оздоровчих закладів, розташованих поруч, на знаменитій Бердянській косі?

Завідуюча відділом особливо небезпечних інфекцій облсанепідстанції К. Кужель, лікар-епідеміолог Ю. Волжін, лікар-епідеміолог міськсес О. Качур й інші спеціалісти довго, мабуть, ламали б голови, якби один з робітників не підказав, де, можливо, зарита собака. Вібріон холери справді був на третій від «Колоска» базі — агрокомбінату «Янтар».

Невідомо, скільки часу лежала там каналізаційна труба. Цього року перед початком літнього сезону підключила до неї свою каналізаційну мережу база відпочинку обкому комсомолу «Буревісник», а потім до неї і «Колосок». Як з'ясувалося, труба на «Янтарі» була іржава та ще й заглушена з одного кінця. То [illegible] діватися фекал[illegible] ві[illegible]ам і стічним водам від душових? Вони й поповзли у водопровідний колодязь. А він поруч, менше метра. Через з'єднання нечистоти потрапили у водопровід бази «Колосок». Спеціальна рідина, залита спеціалістами у водопровід на базі «Колосок», з'явилася у тому колодязі, що підтвердило припущення. Отож виростили власний холерний вібріон.

Директор котрої з баз більше завинив у цій справі — скаже прокуратура міста. Нам же залишається лише дивуватися простій технічній безграмотності виконавців прокладання каналізаційної мережі, їх зневазі до елементарних санітарних норм.

До сказаного залишається додати, що діти, котрі постраждали,— вихованці місцевої школи-інтернату. Базу відпочинку «подарував» їм обком партії.

А як же хворі?

— Ми вже виписали їх,— повідомила по телефону завідуюча інфекційним відділенням міської лікарні Л. Белявцева.— Діти в доброму стані. Вони не носії захворювання. Ми за ними будемо ще спостерігати. Вібріон типу Огава виявився слабким і неагресивним.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.
Бердянськ — Київ.
Мал. Богдана ЖОЛДАКА.

Телеграма

ПОТРІБНІ ЖОРСТКІ ДІЇ

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ УРСР В. ФОКІНУ

Шановний Вітольде Павловичу!

Ознайомився з Вашим виступом по телебаченню «Наповнити хлібом державні засіки України» і вжахнувся від стану, який складається із заготівлею хліба.

Як голова колгоспу, я далекий від вдоволення тим, що робиться для села. Розмов багато, конкретних дій надзвичайно мало... Та це, так би мовити, преамбула. А головне в моїй заяві — гнів і презирство до керівників усіх рангів, які безпідставно ігнорують державні замовлення по продажу хліба. Я дивлюсь їм у вічі і твердо говорю: ви сліпці і випадкові люди! Нехай же Бог скарає вас.

Вітольде Павловичу! Вам не простить народ, якщо Ви не проявите волю і не усунете з дороги твердолобих. Якщо не сьогодні, то завтра народ обов'язково зрозуміє Ваші жорсткі, але законні дії і підтримає їх. У Вашому розпорядженні дуже мало часу для того, щоб хліб таки пішов за призначенням.

Станом на 9 серпня в нашому господарстві хліб зібрано на 40 процентах площ, держзамовлення виконано. Маємо намір продати вдвічі більше. Пропоную в усіх республіканських газетах друкувати списки тих керівників, які зухвало саботують продаж хліба державі (а держава — це ж їхні діти, рідні, близькі) під рубрикою «Увага! Ось вони — хто наближує день нового голодомору для українського народу». Прошу мою заяву надрукувати в газетах.

Іван РЕПА,
голова колгоспу імені Фрунзе, село Єрчики Попільнянського району Житомирської області.

Долі людські

102-й СПАС

З Наталією Андріївною Вишнівською поговорити завжди приємно й цікаво.

А на нинішнього Спаса виповнюється їй 102 роки. Пам'ятає «ще тих панів», революцію, колективізацію. У 16 літ вийшла заміж. Вже давно нема ні сина, ні чоловіка. Найбільша радість — онуки та правнуки. Живуть вони, здебільшого, далеко, але навідуються часто, пишуть, телефонують — телефон у бабусиній хаті не для краси. Чи не найчастіше навідується онук Ваня — Іван Васильович Вишнівський, директор знаменитого на Чернігівщині держплемрадгоспу. Він буває тут по кілька разів на тиждень — вода, дрова — то його турбота. А скільки не прохали онуки бабусю переїхати до когось із них — куди там! Вважає: доки ноги носять — житиму в своїй хаті! Баштанчик і городину сама доглядає, цього літа, до приїзду онуки, встигла половину картоплі прополоти. Навіть державі лишки з городу продає. Он ми, мовляв, які. Зрештою, онуки змирилися. Втім, їхньої турботи не поменшало, а хата бабусина ніби тіснішою стала, бо рідні ж більшає! Можливо, у тім і запорука бабусиного довголіття. А ще, звичайно — постійний рух, праця і... міра у їжі. Залізне правило: шість тижнів посту перед Різдвом і сім — перед Великоднем.

Наталія ЦІЛИНА.
с. Українське Талалаївського району на Чернігівщині.

ВИКОНКОМІВСЬКА ЦЕГЛА

Обласний, Ужгородський міський та районний виконкоми Рад стали одними з основних засновників асоціації «Закарпаткераміка». Статутний фонд нового формування склав понад 30 мільйонів карбованців. Досягнуто домовленості з партнерами про оперативне виготовлення проектної документації майбутнього підприємства, орієнтовна потужність якого — 40—50 мільйонів штук цегли на рік.

Споруджуватиметься воно в селі Вовкове Ужгородського району, на базі родовища спеціальних глин.

Наш кор.

Ужгород.

А...

Мало ...
воохорон...
тили вив...
кого вж...
ті на сум...
рбованці ...
го викон...
бінету мі...
забезпече...

ЛІК...

На Ки...
нінська н...
всі нака...
ся на п...
ською мо...
Спільн...
міністра...
го коміт...
впровадж...
жавної ...

НЕ КОЖЕН КІНЬ ДОЗВО...

Справді, не кожен. А тільки той, що п...
цює тут, на майдані Жовтневої революції. ...
коні — просто радісне диво для міських ...
лахів. А тому заробляють непогані гроші ...
своїх господарів — три карбованці за о...
поїздку навколо центрального фонтану. Ніч...
поганого тут нема. Адже справа добровіль...
хочеш — плати й катайся, не хочеш — ...
і милуйся. Так і є: стоять і сидять, слуха...
музику води, милуються кіньми й дітьми. Т...
ки от щось ніздрі лоскоче. Пахне — не т...
яндами. Придивляюся уважніше і все розум...
Коні — живі створіння. Але вони — горд...
не привчені шкрябати лапою, як ото робл...
коти, коли кудись просяться. А прибирати ...
своїми годувальниками молодим господар...
чомусь не хочеться. Може, ніколи? От і пе...
творилася красуня площа на конюшню під ...
критим небом. Щось треба б вирішити: ...
кататись десь в іншому місці, чи — прибир...
ти після себе. Останнє стосується не кон...
а їхніх власників. Коні, звичайно, не винні.

Марія ДАВИДЕНКО

Київ.

Фотоетюд Михайла САЧКА

Продиктовано в ном...

БЛАГОСЛОВИЛИ — ...

Майже на годину затрималося урочисте відкриття Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»-91 на стадіоні «Металург». Річ у тім, що місто без особливого завзяття приймає свято, а тому — безліч накладок.

Та ось пролунали позивні. Народний артист СРСР Анатолій Мокренко і заступник голови міськвиконкому Павло Михайлик виголосили привітання. На сцену вийшов гурт «Кому вниз» — під захоплені вигуки тисяч глядачів, і... напруга зникла.

Після благословіння фестивалю та всіх його учасників священиками Української Автокефальної Православної та Греко-католицької церков концерт узагалі пішов без зупинок.

Попере...
змагань. ...
прес-коне...
фестивал...
то кошту...
сяч карб...
сяч дола...
спонсорів...
державі ...
«Червону...
чотири к...
ції з від...
на день ...
ма» ще н...
У пре...
участь на...
ни Іван ...
ненко, як...
тання жу...

власни...
«Голос...
Запорі...

ГОЛОС УКРАЇНИ

…КОГО

— 6:2 (1:1, 2:0,
…був київським.
…казати кілька
…в на адресу
…И «Сокіл», яку
…Сеауканд та
… — представ-
…и. Але юні
…и ні в чому не
…еред іменити-
…ками.
…кіл» перегрaв
…» — 4:2 (1:1,
…, за іншого
… успіх могли б
…школярі». У
…езультативним
… який провів
…, 48, 53 хв.),
…ув Найда (23).
… відзначилися:
… Св… цький
…турніру назвав
…вців за амп-
…значено спеці-
…ями: воротар
…»), захисник
…»), нападаю-
…кий (ШВСМ
…ращим бомбар-
…ьков (7 шайб).
…ого тижня хо-
…ївських клубів
… вдома. А по-
… з них виру-
…родні турніри
…ко-Словаччини,
…Німеччини та

…НИ…ЬКИЙ.

…ла

…н з робітників
…, можливо за-
…вібріон холери
… третій від
… — агрокомбі-
…ільки часу ле-
…лізаційна тру-
… перед почат-
…езону підклю-
…ю каналізацій-
…а відпочинку
…олу «Буревіс-
…до неї і «Ко-
…валося, труба
…ула іржава та
… з одного кін-
…б… дівати-
…ві… ам і сті-
… душових? Во-
…у водопровід-
…А він поруч.
…Через з'єднан-
… потрапили у
…и «Колосок».
…дина, залита
…у водопровід
…ок», з'явилася
…ві, що підтвер-
…ння. Отож ви-
…ий холерний
…трої з баз бі-
…у цій справі —
…атура міста.
…ається лише
…стій технічній
… виконавців
…каналізаційної
…азі до елемен-
…них норм.
… залишається
…и, котрі пост-
…хованці місце-
…рнату. Базу
…дарував» їм
…рі?
…вписали їх,—
… телефону за-
…ційним відді-
…лікарні Л. Бе-
….в доброму
… носії захво-
…а ними буде-
…гати. Вібріон
…явився слаб-
…ним.

…ЛЬЧЕНКО.
— Київ.
…ЖОЛДАКА.

Телеграма

ПОТРІБНІ ЖОРСТКІ ДІЇ

ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРУ УРСР В. ФОКІНУ

Шановний Вітольде Павловичу!

Ознайомився з Вашим виступом по телебаченню «Наповнити хлібом державні засіки України» і вжахнувся від стану, який складається із заготівлею хліба.

Як голова колгоспу, я далекий від вдоволення тим, що робиться для села. Розмов багато, конкретних дій надзвичайно мало... Та це, так би мовити, преамбула. А головне в моїй заяві — гнів і презирство до керівників усіх рангів, які безпідставно ігнорують державні замовлення по продажу хліба. Я дивлюсь їм у вічі і твердо говорю: ви сліпці і випадкові люди! Нехай же Бог скарає вас.

Вітольде Павловичу! Вам не простить народ, якщо Ви не проявите волю і не усунете з дороги твердолобих. Якщо не сьогодні, то завтра народ обов'язково зрозуміє Ваші жорсткі, але законні дії і підтримає їх. У Вашому розпорядженні дуже мало часу для того, щоб хліб таки пішов за призначенням.

Станом на 9 серпня в нашому господарстві хліб зібрано на 40 процентах площ, держзамовлення виконано. Маємо намір продати вдвічі більше. Пропоную в усіх республіканських газетах друкувати списки тих керівників, які зухвало саботують продаж хліба державі (а держава — це ж їхні діти, рідні, близькі) під рубрикою «Увага! Ось вони — хто наближує день нового голодомору для українського народу». Прошу мою заяву надрукувати в газетах.

Іван РЕПА,
голова колгоспу імені Фрунзе, село Єрчики Попільнянського району Житомирської області.

Долі людські

102-й СПАС

З Наталією Андріївною Вишнівською поговорити завжди приємно й цікаво.

А на нинішнього Спаса виповнюється їй 102 роки. Пам'ятає «ще тих панів», революцію, колективізацію. У 16 літ вийшла заміж. Вже давно нема ні сина, ні чоловіка. Найбільша радість — онуки та правнуки. Живуть вони, здебільшого, далеко, але навідуються часто, пишуть, телефонують — телефон у бабусиній хаті не для краси. Чи не найчастіше навідується онук Ваня — Іван Васильович Вишнівський, директор знаменитого на Чернігівщині держплемрадгоспу. Він буває тут по кілька разів на тиждень — вода, дрова — то його турбота. А скільки не прохали онуки бабусю переїхати до когось із них! — куди там! Вважає: доки ноги носять — житиму в своїй хаті! Баштанчик і городину сама доглядає, цього літа, до приїзду онуки, встигла половину картоплі прополоти. Навіть державі лишки з городу продає. Он ми, мовляв, які. Зрештою, онуки змирилися. Втім, їхньої турботи не поменшало, а хата бабусина ніби тіснішою стала, бо рідні ж більшає! Можливо, у тім і запорука бабусиного довголіття. А ще, звичайно — постійний рух, праця і... міра у їжі. Залізне правило: шість тижнів посту перед Різдвом і сім — перед Великоднем.

Наталія ЦІЛИНА.
с. Українське Талалаївського району на Чернігівщині.

Коротко

ВИКОНКОМІВСЬКА ЦЕГЛА

Обласний, Ужгородський міський та районний виконкоми Рад стали одними з основних засновників асоціації «Закарпаткераміка». Статутний фонд нового формування склав понад 30 мільйонів карбованців. Досягнуто домовленості з партнерами про оперативне виготовлення проектної документації майбутнього підприємства, орієнтовна потужність якого — 40—50 мільйонів штук цегли на рік. Споруджуватиметься воно в селі Вовкове Ужгородського району, на базі родовища спеціальних глин.

Наш кор.
Ужгород.

А ТАК НАДІЙНІШЕ

Мало чи багато, але правоохоронні органи не допустили вивезення товарів широкого вжитку за межі області на суму 858 тисяч 933 карбованці. В результаті чіткого виконання постанови Кабінету міністрів України «Про забезпечення захисту республіканського ринку сільгосппродукції» чимало продовольчих виробів, необхідних товарів таки залишилися на споживчому ринку хмельничан.

В. ЧИЖ,
капітан міліції.
Хмельницький.

ЛІКНЕП ПО-ЛЕНКУЗНІВСЬКИ

На Київському заводі «Ленінська кузня» всі документи, всі накази тепер приймаються на підпис тільки українською мовою.

Спільною постановою адміністрації та профспілкового комітету заводу «Про впровадження на заводі державної української мови» передбачено ліквідацію неграмотності та інші заходи, спрямовані на розширення функціонування української мови на підприємстві. Зокрема, для керівників, спеціалістів і службовців організовано курси української мови.

Олексій ГАВРИШ.
Київ.

Ракурс

НЕ КОЖЕН КІНЬ ДОЗВОЛИТЬ СОБІ ЦЕ НА ХРЕЩАТИКУ

Справді, не кожен. А тільки той, що працює тут, на майдані Жовтневої революції. Ці коні — просто радісне диво для міських дітлахів. А тому заробляють непогані гроші для своїх господарів — три карбованці за одну поїздку навколо центрального фонтану. Нічого поганого тут нема. Адже справа добровільна: хочеш — плати й катайся, не хочеш — стій і милуйся. Так і є: стоять і сидять, слухають музику води, милуються кіньми й дітьми. Тільки от щось ніздрі лоскоче. Пахне — не трояндами. Придивляюся уважніше і все розумію. Коні — живі створіння. Але вони — горді, і не привчені шкрябати лапою, як ото роблять коти, коли кудись просяться. А прибирати за своїми годувальниками молодим господарям чомусь не хочеться. Може, ніколи? От і перетворилася красуня площа на конюшню під відкритим небом. Щось треба б вирішити: чи кататись десь в іншому місці, чи — прибирати після себе. Останнє стосується не коней, а їхніх власників. Коні, звичайно, не винні.

Марія ДАВИДЕНКО.
Київ.

Фотоетюд Михайла САЧКА.

Продиктовано в номер

БЛАГОСЛОВИЛИ — І ПІШЛО

Майже на годину затрималося урочисте відкриття Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»-91 на стадіоні «Металург». Річ у тім, що місто без особливого завзяття приймає свято, а тому — безліч накладок.

Та ось пролунали позивні. Народний артист СРСР Анатолій Мокренко і заступник голови міськвиконкому Павло Михайлик виголосили привітання. На сцену вийшов гурт «Кому вниз» — під захоплені вигуки тисяч глядачів, і... напруга зникла.

Після благословіння фестивалю та всіх його учасників священиками Української Автокефальної Православної та Греко-католицької церков концерт узагалі пішов без зупинок.

Попереду — ще тиждень змагань. Як повідомив на прес-конференції директор фестивалю Тарас Мельник, свято коштує 2 мільйони 700 тисяч карбованців і майже 9 тисяч доларів. Усі суми — від спонсорів, а час би вже й державі потурбуватися про «Червону руту». Заплановано чотири концерти для трансляції з відеозапису по УТ. Хоч на день відкриття плівку «Свема» ще не надіслала.

У прес-конференції взяли участь народні депутати України Іван Драч та Левко Лук'яненко, які відповіли на запитання журналістів.

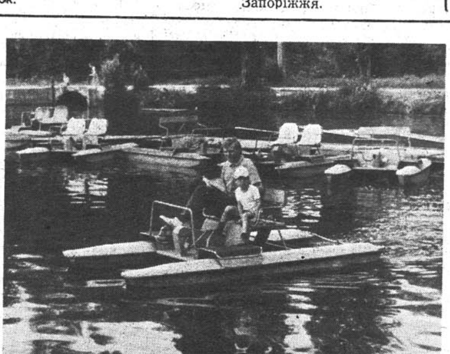
Олександр МИХАЙЛЮТА,
власний кореспондент «Голосу України».
Запоріжжя.

Йдемо до ринку

ЗНЕСЕНІ ВІТРОМ

Біля комбінату друку, де, до речі, друкується і «Голос України», є маленький базарчик, тут торгують соняшниковим насінням цілком безпечні та мирні бабусі. От до двох таких бабусь підкотився кремезний розхристаний молодик і недвозначно запропонував залишити місце під сонцем, бо «сюди зараз прийдуть». Пообіцяв неприємності. Натякнув на конкуренцію. Бабусі дали зрозуміти, що поняття «конкуренція» їм добре знайоме. Їх тут же немов вітром знесло. Побутовий, так би мовити, рекет...

Олена КОСЕНКО.
Київ.

ПОГОДА

13 серпня на Україні, крім північних областей, 14 серпня на північному сході республіки передбачаються короткочасні дощі, місцями грози. На решті території переважно без опадів.

Вітер західний та північно-західний, 5—10 метрів за секунду. Температура вдень 19—25, вночі 12—17 градусів.

На Київщині сьогодні вдень переважно без опадів, вітер західний та північно-західний, 5—10 метрів за секунду, температура 19—24.

Телеграфним рядком з Одеси

ВСЕ ПРО ФЛОТ І МОРЕ

Завершено ремонт та реставрацію Музею морського флоту СРСР. Не тільки відтворено чудові ліплення й позолоту, загадкові морські пейзажі на стелі й стінах, а й значно поповнено експозицію. Вона детально розповідає про розвиток морського торгового флоту з древніх часів до сьогодення.

ХТО СКІЛЬКИ ЗАПРАВИТЬ

Одеський облвиконком відмінив практику встановлення твердих граничнодопустимих цін на овочі й фрукти, що діяла в попередні та в першу половину нинішнього сезону. Відтепер усі ціни — тільки за домовленістю між виробниками продукції і торговельними організаціями. Отож і в державних овочевих магазинах нині як на базарі — хто скільки запросить.

ХОЧЕТЕ ПУХОВУ КОВДРУ!

Не поспішайте уточнювати: а де це дають? Бо дають тільки тим, хто працює на Котовській пір'єпуховій фабриці. Та й то — хто вже йде на пенсію. А до ковдри ще й додають тисячу карбованців. Відправляє фабрика свою продукцію й у торгівлю. Та якщо там ви її не бачите, то варто спитати, куди поділася, вже не котовчан — когось іншого.

З КИШЕНІ В КИШЕНЮ

На ряді автобусних маршрутів Одеси почався експеримент: скасовано разові талони й місячні «проїзні». Відтепер пасажири розраховуються 15-копійчаними монетами безпосередньо з водієм.

ШОУ ДЛЯ ІТАЛІЇ

Запрошення взяти участь в інтернаціональному фестивалі театрів в Італії одержала трупа Одеського театру музичної комедії. «Фолк-шоу Олексія Якубова» побачать в Палермо, Болоньї, інших містах країни, де, до речі, ця нині досить популярна вистава одеситів торік і одержала путівку в життя. Репертуар поповнено й спеціально підготовленим до гастролей «Італійським колажем».

«ВЕСТА» ЗМІНЮЄ ГОСПОДАРЯ!

З цеху виробничого об'єднання «Точмаш» викрадено зразок нових вагів «Веста-200», комплектуючі та мікросхеми для них. Можливо, зловмисники ставлять перед собою благородну мету — пошвидше налагодити серійний випуск найсучасніших вагів?

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Чергова по випуску новин Людмила БАРАНЕВИЧ.

З початку року редакція одержала 16222 листи

Тривалий час більшість із нас жила не задумуючись, по інерції, під звичним з дитинства бадьорим гаслом «Завжди готові!». Готові виконувати чиїсь розпорядження, може, й не зовсім розуміли чи потрібні. Просто мовчки погоджувались, бо так вирішив «той, що зверху». Наша мовчазна згода, надмірна довірливість тільки Києву дала Чорнобильську АЕС, Київське море... Проте нашої згоди ніхто й не питав. І на місці древніх сіл та родючих українських земель маємо неозору водяну гладь і відому всьому світові Зону. А скільки подібних плодів чийогось розуму на українській землі! Та й чимало інших проблем у нашому житті. То й не дивно, що людям, врешті, увірвався терпець, і всі враз зрозуміли, що далі так жити не можна і миритися з усіма неподобствами теж уже неможливо. Треба щось і самим робити, щоб змінити життя на краще. Про це і про проблеми, якими сповнене наше життя, — мова в кількох листах з редакційної пошти.

У МЕНЮ — КОМПЛЕКСНИЙ РЕМОНТ

Як нас обслуговують

Одного червневого дня довелося мені побувати в місті Донецьку. День спливає швидко, і десь під вечір нестерпно захотілося їсти. Я здавна страждаю шлунково-кишковим захворюванням, тому почав шукати дієтичну їдальню. І надибав таку на площі Леніна. Та виявилося, що її зачинено на ремонт. Я пригадав, що поблизу Донецької філармонії теж є їдальня. Але й вона не працювала, бо на кухні трапилась якась аварія.

Найближча їдальня звідси знаходиться в будинку колишнього Міністерства вугільної промисловості УРСР. Поспішив туди, бо на годиннику було вже пів на шосту. Даремно поспішав — на дверях висіло оголошення: «Їдальня не працює, йде ремонт комунікацій». Пішов далі вулицею Постишева і натрапив на їдальню, що знаходиться навпроти торгового комплексу. Тут мені відповіли, що їдальня нікого не обслуговує, бо її приміщення зняли для поминок.

На ремонті виявилися і дві їдальні по вулиці Артема, причому та, що навпроти консерваторії, на ремонті вже три роки.

Сьома година вечора. Тепер уже просто всі їдальні зачинені — робочий день закінчився. Але неподалік ресторану «Донбас» (до речі, ресторан теж на ремонті) є кафе «Русский чай». Ура, відчинено! Як не поїв, то вже хоч вип'ю чаю.

Але продавщиці ніколи. Вона хутко обслуговує клієнтів, наливаючи в склянки для чаю горілку. На ходу кинула: «Чаю немає».

Повернувся до залу. За одним із столів по-домашньому сиділа купка молодих людей. Поміж їх голів весело виблискувала біла голівка «Русской» горілки. Тихо линула пісня «Ой, ти, Галю». Мені співати не хотілося, тільки в животі співали труби...

А. ШЕВЧЕНКО,
вчитель.

Горлівка.

Читач пропонує

ЖИВИ, УКРАЇНО!

На Україні відбуваються економічна й політична реформи, існуюча система видозмінюється мирним шляхом. Створюється нова Конституція. Очевидно, повинен народитися і новий гімн суверенної держави України.

Останнім часом по радіо не раз звучав гімн «Ще не вмерла Україна» як національний. Вважаю це несправедливим, бо вираз «ще не вмерла» означає ледь-ледь жива. Хіба ж наша Україна сьогодні в такому стані?

В часи, коли Україна була поневолена фашистською Німеччиною, лежала в руїнах, вірш «Ще не вмерла Україна» відображав дійсність, звав на боротьбу з поневолювачем. Сьогодні ж Україна стоїть на своїх ногах, хоч і не зовсім міцних, і нас давить не чужий чобіт, а лише власна недоумкуватість — такий гімн нам не годиться. Не повинно бути упадницьких, песимістичних слів «ще не вмерла».

Нехай звучать оптимістичні, такі, що закликають до творчості, до життя слова: «Живи, Україно, прекрасна і сильна!» Або такі ось, як у Сосюри: «Любіть Україну всім серцем своїм і всіми своїми ділами!».

І. ПАРКО.

Полтава.

ЗАБУЛИ ПРО ЛЮДИНУ

Що ж це в нас твориться? Народ, не покладаючи рук, трудиться щодня від зорі до зорі як у місті, так і в селі, а покращання ніякого. Куди дівається продукція? Все кудись летить, наче в прірву. І купонна система не допомогла. Тепер достаток товарів можна побачити тільки по телевізору і то тільки в репортажах з-за кордону. Вся біда в тому, що за розмовами забули про людину, її потреби. По-моєму, Верховній Раді треба відкинути непотрібні балачки й серйозно зайнятись добробутом людини. Отоді на Україні і політична обстановка стабілізується і з суверенітетом владнається.

А. САХНО.

Біла Церква Київської області.

Читач розмірковує

ДУМАЄМО ОДНЕ, А ГОВОРИМО ІНШЕ

Я не байдужий до того, що робиться в нашій республіці. За моїми спостереженнями, наш уряд веде подвійну політику. Народу доводить, що бореться за незалежну Україну, а насправді веде її до втягнення в Союз. Хоч кожному відомо, що не може бути союзу вільних держав, якщо немає самих держав, які були б господарями на своїй землі, мали свою армію, митницю, гроші.

Комуністи ж України дуже бояться відірватися від комуністів центру, не усвідомлюють того, що якби вони стали на шлях боротьби за вільну від центру Україну, то мали б велику підтримку народу. Комуністична більшість не розуміє, що сам факт самостійності України викликав би величезний ентузіазм народу. Та, на мою думку, ця більшість турбується не про народ і Україну, а про своє владарювання. Я безпартійний, але добре знаю вчення Леніна, тому можу з певністю сказати, що сучасна Комуністична партія далеко відійшла від того, про що говорив Ленін. На практиці переконався, що партійні працівники не знають вчення Леніна і не прагнуть знати його, а в своїй роботі керуються виключно вказівками зверху. І економічна, і національна політика КПРС не мають нічого ленінського. Мушу зауважити, що такі думки я зустрічав у багатьох людей. Та шкода, що наші люди звикли думати одне, а говорити протилежне. Або говорити поміж собою одне, а в офіційних бесідах і виступах — інше.

Г. ОЛІЙНИЧЕНКО.

Щастя
Луганської області.

ЧИ ПРЕЗИДЕНТ ВИНЕН?

Дехто звинувачує Горбачова в тому, що він розвалив Союз. А де ж ці «герої» були тоді, коли все народне добро — нафту, газ, золото — викачували за кордон? Тоді цього не бачили і винних не шукали. Тепер же несвідомий народ звалює всю вину на демократів і перебудову. Але ж перебудовою і передбачено припинення розбазарювання народного добра, а Горбачов прагне врятувати наш народ від загибелі. Мені здається, що треба всі сили спрямувати на боротьбу з мафією, з бандитизмом, а не з перебудовою і демократами, які бажають своєму народові кращого життя.

Т. ХАРЧЕНКО.

Рівне
Дрогобицького району
Львівської області.

Є й такі думки

Читач обурюється

НЕ ТИСНІТЬ НА ГАЛЬМА

Давно пора обрати президента на Україні, бо далі так не можна жити з анархією. Закони не діють, а спитати нікого й нікому. І все тому, що високопоставлені особи з областей за щось борються в парламенті, а роботу в своїх галузях завалили і ні перед ким не відповідають. А щоб і далі ні перед ким не відповідати, то вони й тиснуть зі всієї сили на гальма у Верховній Раді. Подивіться пильніше навкруги — все побачите.

А. РОЖЕНКО,
робітник.

Харків.

СКІЛЬКИ Ж У НАС КАСТ?

Як почую слово «квартира», так у мене насторожується слух і зір, наче в муштрованого кавалерійського коня при голосі полкової сурми. За тридцять років виробничого стажу я зміг купити однокімнатну квартиру, в якій проживаємо ми з дружиною і двоє наших дітей. Невже нам судилося тут жити до старості? Бо одержати квартиру раніше нам аж ніяк не світить. Причини відомі.

Штучними постановами й положеннями наш народ розділений на касти. Цих каст у нас більше, ніж в Індії. І вони між собою ворогують: учасник Великої Вітчизняної війни з «афганцем», багатодітні з тими, які мають на одну дитину менше, зате мають великий виробничий стаж, пільговик з тим, хто стоїть п'ятнадцять років у черзі на квартиру.

Виявляється, здорова сім'я, двоє дітей і тридцять років виробничого стажу не дають права на позачергове одержання квартири, бо немає ніяких пільг. То що ж, скажіть, важливіше для держави — чесно віддані роботі кращі роки життя чи два роки перебування не з власної волі в Афганістані? Прошу врахувати, що мову про інвалідів я не веду. Що ж нам робити? Звідки візьметься те, що уряд декретами розподіляє, якщо працездатні не мають нормальних умов для нормального проживання? А це впливає і на результати роботи. Та й діти, проживаючи з дорослими в одній кімнаті, дорослішають раніше, ніж це для них властиво. Вони все бачать, чують, розуміють.

Не варто ділити людей на касти. Інваліди праці чи війни, люди із специфічними захворюваннями, багатодітні сім'ї дійсно потребують позачергового забезпечення житлом. Для всіх інших може бути тільки один критерій — трудовий стаж.

В. ЛЕВЧЕНКО.

Київ.

«БУЛО Б ЗДАВАТИСЯ В ПОЛОН...»

В юності мені дуже хотілося стати комуністом. Але, будучи дуже вимогливою до себе, я вважала, що через свої недоліки не маю права на це високе звання. З роками я зрозуміла, що більшість членів партії комуністів — це нечесні люди, особливо серед керівників. Маю на увазі парторгів, бо як тільки збори — так і п'янка, заїзди в ліс, на дачі. Усілякі пільги, путівки, пайки теж для них. Саме тому народ перестав довіряти членам і органам компартії. По-моєму, всі повинні бути рівними, бо пільги — це тільки нацьковування одних на інших. Соромно, що через пайки для багатодітних сімей, інвалідів Великої Вітчизняної війни люди на них сердяться. Звідусіль чуєш: «Скільки ще цих інвалідів, коли це все закінчиться?»

Ще хочу розповісти про випадок, що стався з моїм батьком в одному із столичних магазинів напередодні Дня Перемоги. Пішов він до магазину, щоб купити продукти. Побачив, що там щось розвантажують, і запитав у робітників, що привезли, чи будуть продавати. А вантажники йому й відповідають:

— Треба було, діду, не гнати німця від Москви, а здаватися в полон, то й жив би тепер по-людськи, а через таких, як ти, то й ми тепер живемо погано.

Після таких слів у мого батька ледве не стався інфаркт. Повернувся додому, зняв ордени й медалі, приїхав до мене в Димер, розповідає про це, а сам плаче. Соромно, душа болить, а хто ж винен, що в людей така низька свідомість без елементарної людської гідності?

В. ГОЛОСОВА.

Димер
Київської області.

ЗАТЯГУЙТЕ ТІСНІШЕ ОЧКУРА

Нотатки про підсумки виконання республіканського і місцевих бюджетів за перше півріччя

На жаль, після закінчення першого півріччя економічна ситуація у республіці залишається складною. Показники роботи багатьох галузей народного господарства продовжують падати, дефіцит бюджету зростає. За півріччя до бюджетів республіки недодано 9,3 мільярда карбованців. Бюджет Української РСР наповнився тільки на 94,3 відсотка до плану.

За цей же період 2952 підприємства (44,5 відсотка) знизили обсяги виробництва порівняно з попереднім роком на загальну суму 7,4 мільярда карбованців, внаслідок чого у бюджет недодано більш як 900 мільйонів карбованців податку з обороту. Зниження виробництва має місце на підприємствах, що виготовляють тканини, тютюнові, панчішно-шкарпеткові, трикотажні вироби, взуття і цукор, пиво, лижі, мотоцикли тощо. Як бачимо, все це товари для народу.

В умовах введення союзним урядом з 15 червня договірних цін на вовну і шкірсировину, при збереженні фіксованих цін на готову продукцію з цієї сировини, збитки переробних підприємств становитимуть більш як 500 мільйонів карбованців. А це, зрозуміло, приведе до ланцюгової реакції на підприємствах легкої промисловості, де в свою чергу товари подорожчають на 5 мільярдів карбованців в розрахунку на рік, в тому числі трикотажні вироби, вовняні тканини і взуття на 2,9 мільярда карбованців. Одне слово, пресловутий ремінець, який нас закликають тимчасово затягнути тугіше, доведеться справді затягнути й ще трохи.

У другому півріччі значно ускладнюється проблема фінансування заходів економічного і соціального розвитку республіки. За планом на цей період передбачається одержати в республіканський бюджет 15 мільярдів карбованців доходів, а видатки становитимуть 47,5 мільярда карбованців. Видатки на 32,5 мільярда перевищуватимуть надходження. Тільки для забезпечення необхідних умов для виробничо-господарської діяльності підприємств, здійснення соціальних програм у вугільній промисловості, для їх фінансування у цьому році потрібно додатково 15,1 мільярда карбованців, з яких 9 мільярдів карбованців передбачається профінансувати з республіканського бюджету та позабюджетного фонду стабілізації економіки, а 6,1 мільярда карбованців необхідно ще вишукати...

Проте, судячи із прогнозів спеціалістів, досягти істотного зниження дефіциту бюджету немає реальної можливості. Тож відповідно до Закону УРСР «Про внесення уточнень та доповнень до Закону Української РСР «Про Республіканський бюджет Української РСР на 1991 рік» покриття видатків республіканського бюджету, які не забезпечуються бюджетними доходами, передбачається здійснювати за рахунок кредитних ресурсів банку. Значну частину витрат у цьому році намічається здійснити за рахунок республіканського позабюджетного фонду стабілізації економіки. Загальна сума видатків з цього фонду визначається в 12,2 мільярда карбованців.

Але не варто покладатися і на ці гроші. Адже за розрахунками Мінфіну УРСР до фонду стабілізації економіки у новому році надійде тільки 4,7 мільярда карбованців, що дасть можливість профінансувати передбачені заходи тільки на 38,6 відсотка.

Отже, попереду нові труднощі.

Леонід БРОВЧЕНКО,
економічний оглядач «Голосу України».

У МОДІ ТЕ, ЩО Є,

або Чи можливі зміни на українському ринку меблів?

Виробництво меблів на Україні зосереджено в 24 об'єднаннях, до складу яких входить 91 підприємство. Працюють у галузі 93 тисячі чоловік, виробляючи меблів майже на 1,5 мільярда карбованців. Для порівняння: у Франції зайнято відповідно на виробництві меблів понад мільйон чоловік, а продукції надходить на 30,7 мільярда франків.

Меблеві підприємства України виробляють близько 115 різноманітних наборів і 600 окремих виробів. Дизайн, створення нових контруктивно-технологічних рішень здійснюють Український державний інститут по проектуванню меблів і столярних виробів («Укрдіпромеблі»), його Львівський філіал, КТБ «Закарпатліспроект», КТБ «Дніпропетровськдерев». Близько 90 відсотків меблів у республіці спроектовано колективом «Укрдіпромеблі». Розробку та впровадження нової техніки і прогресивної технології виконує Українське науково-виробниче деревообробне об'єднання (УкрНВДО). Чи досить цього сьогодні? Бо, як відомо, в умовах ринку гарантія вижити є тільки в того, хто має більш передову технологію, сучаснішу організацію виробництва, нові проектні розробки, висококваліфіковані кадри. Це аксіома ринкової економіки.

ПРОТЯГОМ багатьох років лісовій, деревообробній, легкій і місцевій галузям промисловості України виділялося близько трьох відсотків капіталовкладень на розвиток, незважаючи на те, що на їх долю припадає 50 відсотків виробництва непродовольчих товарів. У центрі вважали, що забезпечити внутрішній ринок товарами першої необхідності можна за рахунок імпорту. А країни-експортери, розуміючи, що наш ринок проковтне все, помітно знизили вимогливість до якості своїх виробів. Більше того, як свідчать останні міжнародні спеціалізовані виставки-ярмарки «Меблі Чехо-Словаччини в СРСР» (Львів, 1990 рік), «Меблі-90» (Москва) та інші, нам уже пропонується продукція, яка взагалі не знаходить збуту на західному ринку.

Таким чином, на даний момент жодне підприємство, проектна організація чи інститут не можуть запропонувати конкретної програми або конкурентоспроможних наборів меблів, які відповідали б тенденціям нашого побуту. На практиці «соціальне замовлення» виконується в умовах відсутності на підприємствах служб маркетингу, інформації про асортиментні запити, особливості культури і побуту населення регіонів, для яких розробляються меблі, різних соціально-професійних верств, малих груп споживачів.

В умовах ринкових відносин меблеві підприємства Європи кілька разів на рік, згідно з попитом та модою, змінюють асортимент. У нас же, у зв'язку з дефіцитом, на такі тонкощі ніхто не зважає — ані виробник, ані покупець. У моді те, що є.

Для виправлення становища, що склалося, необхідна демонополізація виробництва шляхом розвитку «малої» економіки. Частка малих підприємств із числом зайнятих 10—20 чоловік у меблевій промисловості ряду провідних країн-продуцентів становить 70—80 відсотків. У Німеччині, наприклад, більшість фірм — середні за масштабом підприємства. Саме вони на основі технічного переобладнання або реконструкції окремих дільниць чи цехів діючих підприємств-монополістів за два-три роки зможуть радикально змінити становище на українському ринку меблів. З їх створенням легше вирішуватиметься проблема переходу до виробництва меблів дрібними партіями та їх індивідуалізація.

Однак поряд із численними малими і середніми меблевими підприємствами в галузі повинні функціонувати і крупні фірми, концерни й т. ін., які звичайно спеціалізуються на виробництві меблів за проектними програмами.

За ринкових відносин відповідальність за забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках несе підприємство. Тож це примушує його стежити за рівнем як свого розвитку, так і розвитку усієї галузі. Велику роль при цьому, як свідчить зарубіжний досвід, відіграє система маркетингу, в основі якої лежать вивчення ринку і запитів покупця, планування асортименту, удосконалення старих і створення нових зразків, розробка політики цін тощо.

На розмір і напрями попиту впливає також ціна меблів, яка залежить від купівельної спроможності населення. Разом з тим необхідна її диференціація. Низькі ціни передбачають реальну можливість випуску меблів більшими серіями, оскільки орієнтуються на широке коло споживачів. Високі ціни — малими серіями, орієнтованими на задоволення «елітарного» попиту.

Для житлового середовища, звичайно ж, на Заході, характерні циклічність і ритмічність процесів, що відбуваються. Воно чітко реагує на зміни в потребах сім'ї і кожного її члена, у потребах різних вікових і соціальних груп споживачів. Існують певні суперечності між соціокультурними запитами суспільства й індустріальним виробництвом. З одного боку, необхідність створення художніх форм меблів з різноманітністю смислових та емоційно-образних якостей, з другого боку, — вимоги індустріального виробництва змушують дизайнерів шукати типові рішення на основі обмеженої кількості стандартних елементів. Нам же поки що не до цього...

ПРОТЕ сьогодні важливо, щоб меблева промисловість пропонувала споживачеві не тільки різноманітні вироби, а й «асортимент можливостей». Тут можна виділити такі напрями: розробка дрібних меблів у широкій номенклатурі, напівфабрикатів і деталей для самостійного складання за типом відкритого асортименту, випуск універсальних крупногабаритних виробів у комбінації з дрібними. Як свідчить практика, меблі типу «зроби сам» надають споживачеві можливість влаштовувати інтер'єр свого житла згідно з особистими уподобаннями, виготовляти і компонувати вироби за своїм смаком і потребами.

Але, щоб вийти на західний ринок, перш за все необхідні дизайнерські розробки меблів з урахуванням його вимог. Маємо виробляти те, що можна продати.

Аналіз міжнародного ринку, кон'юнктури світових цін, а також можливостей роботи меблевої промисловості України свідчить, що експорт меблів для окремих підприємств за певних організаційних умов є цілком реальним. Це набагато вигідніше, ніж віддавати за кордон сировину. І тут, безумовно, позитивну роль відіграло б створення спеціального фонду для проведення в республіці щорічних конкурсів дизайну меблів та участі наших дизайнерів у подібних заходах за кордоном.

Прогноз спеціаліста

Не можна не погодитися з думкою багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців і творчих працівників, що низький рівень вітчизняного дизайну меблів пояснюється значною мірою тим, що дизайнери не володіють сучасними методами проектування і конструкторських рішень. Та що ж поробиш за браком сучасного обладнання, автоматизованих конструкторсько-технологічних робочих місць тощо...

За ринкових відносин зростає й роль спеціаліста-мебляра. Технолог повинен глибоко вникати у проектну роботу, яка виходить за межі виробництва й охоплює весь життєвий цикл меблів. Саме спеціаліст з маркетингу, дизайнер і технолог, як свідчить досвід, відіграють головну роль у створенні нових зразків меблів і впровадженні їх у масове виробництво. Наші ж технологи не здатні оперативно розв'язувати численні проблеми, які стають дедалі складнішими і вимагають нешаблонного мислення. Тож потрібно переходити на підготовку спеціалістів нового типу з широкими художньо-дизайнерськими, технологічно - конструкторськими знаннями. Якщо в Мінвузу про це голова не болить, це означає, що пора переходити на внутрішньо-галузеву систему підготовки кадрів — гнучку, динамічну.

Станіслав МИГАЛЬ,
кандидат архітектури.
Львів.

Мал.
Анатолія САВЧУКА.

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ, КОН'ЮНКТУРИ СВІТОВИХ ЦІН, А ТАКОЖ МОЖЛИВОСТЕЙ РОБОТИ МЕБЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ СВІДЧИТЬ, ЩО ЕКСПОРТ МЕБЛІВ ДЛЯ ОКРЕМИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ПЕВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ УМОВ Є ЦІЛКОМ РЕАЛЬНИМ.

НЕ МОЖНА НЕ ПОГОДИТИСЬ З ДУМКОЮ БАГАТЬОХ ЗАРУБІЖНИХ І ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ І ТВОРЧИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЩО НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ВІТЧИЗНЯНОГО ДИЗАЙНУ МЕБЛІВ ПОЯСНЮЄТЬСЯ ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ТИМ, ЩО ДИЗАЙНЕРИ НЕ ВОЛОДІЮТЬ СУЧАСНИМИ МЕТОДАМИ ПРОЕКТУВАННЯ І КОНСТРУКТОРСЬКИХ РІШЕНЬ МЕБЛІВ.

Експрес-новини

За повідомленням агентства ТАНЮГ, учора сербська та хорватська сторони обмінялися 70 військовополоненими. Це був третій подібний обмін за останні дні.

Того ж дня в Белграді відбулася зустріч представників Сербії, Чорногорії та Боснії і Герцеговини для обговорення можливостей утворення троїстого союзу між цими республіками. Таку ідею кілька днів тому висунув президент Сербії С. Мілошевич.

* * *

Міністр закордонних справ Італії де Мікеліс прибув учора в столицю Албанії для обговорення проблеми албанських біженців. Він зустрівся з прем'єр-міністром і міністром закордонних справ країни. Перед цим Італія заявила, що відправить усіх біженців на батьківщину та збільшить обсяги допомоги Тірані, щоб запобігти зростанню потоку албанців до Італії.

* * *

Учора в Ісламабаді лідери афганської опозиції звільнили і передали представникам радянської делегації військовополоненого К. Ташифова. Делегація СРСР вела в Пакистані переговори з офіційними представниками цієї країни щодо вирішення проблеми війни в Афганістані. За офіційними повідомленнями, обидві сторони досягли угоди про проведення взаємних консультацій стосовно запропонованого ООН плану врегулювання афганського конфлікту.

Актуальне інтерв'ю

Наші відносини — це приклад для інших

Останнім часом в Угорщині значно зросла популярність міністра закордонних справ країни Гези Єсенські. Відомий науковець, член-засновник Угорського демократичного форуму, він проводить реальну, виважену і незалежну зовнішньополітичну лінію. Під час візиту на Україну з ним зустрівся кореспондент «Голосу України».

— Пане Єсенські, яке основне завдання вашого візиту на Україну?

— Підкреслю, що під час візиту пана Кравчука до Угорщини було підписано 9 угод і декларацій, і тому я погоджуюся із словами вашого прем'єра про те, що треба втілити в життя ці документи. Щоб вони не залишилися для майбутніх поколінь тільки пам'ятками. Повернувшись на батьківщину, ми подамо звіт про переговори на Україні на розгляд угорського уряду. Я розповім також про деякі труднощі, які є на шляху нашого економічного співробітництва.

— Скажіть, будь ласка, чи могли б ви провести якісь паралелі між сучасним етапом України в зв'язку з підписанням Союзного договору та періодом у другій половині XIX століття, який був визначальним для майбуття Угорської Республіки?

— Я цього питання торкався у розмові з паном Плющем. Стосовно підписання так званої австро-угорської угоди 1867 року, то й досі ведуться суперечки та існують протилежні твердження про доцільність її підписання. Я думаю, що цей договір є повчальним для наступних поколінь, для історичного досвіду. Адже підписання мирної угоди між двома сусідніми народами привело до того, що були створені відповідні умови для розвитку угорської економіки та поліпшення соціального становища населення. Угорщина тоді здобула повний внутрішній суверенітет.

— Чи немає, на вашу думку, суперечностей між відцентровими процесами в СРСР та інтеграційними прагненнями країн Європи?

— Я не вважаю за потрібне давати оцінку відносинам, які складаються між Україною і центром. Але я бачу, як республіки хочуть змінити свої відносини з ним і створити, можливо, федерацію нового типу. Я не бачу ніякої суперечності між процесами інтеграції, які відбуваються в Європі, і децентритськими прагненнями республік Радянського Союзу. Я думаю, що ці дві тенденції не виключають, а навіть доповнюють одна одну. Тому що, на мою думку, майбутня Європа не матиме вигляд забюрократизованої супердержави, складатиметься з різних країн, з різних самостійних політичних та економічних районів.

— Які конкретні кроки для інтенсифікації наших відносин будуть зроблені найближчим часом?

— Для координування наших дій у різних сферах співробітництва ми домовилися про це. Одна група спеціалістів працюватиме над двостороннім політичним договором, інша займатиметься основами економічного співробітництва. Ще одна комісія розглядатиме питання впровадження в життя положень Декларації про принципи співробітництва між Українською РСР та Угорською Республікою по забезпеченню прав національних меншостей. Я думаю, що в майбутньому можуть бути підписані такі документи, як угода про співробітництво в галузі культури і угода про співробітництво у вирішенні екологічних проблем. На мою думку, відносини між Україною і Угорщиною можуть бути прикладом для інших країн.

— Дякую за розмову.

Тарас ПЕТРІВ.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Погляд

ПРОЗОРОЮ ВОДОЮ, МІЖ КАМ'ЯНИХ СКЕЛЬ

Норвегія — країна північна. Безперечно, й природа там не така яскрава, як, скажімо, на екваторі. Але і вона має свою красу, що зачаровує. Тому в період літніх відпусток тисячі норвежців, а також туристів з усього світу збираються, щоб помилуватися суворими і водночас прекрасними ландшафтами, проїхатися на теплоходах вузькими фіордами, подихати свіжим прохолодним повітрям серед незайманих крутих гір і, можливо, вже ніколи не забути своєрідну чарівність Півночі.

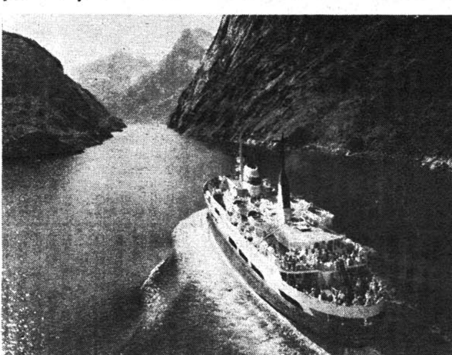

Фото ТАРС.

Гороскоп

ТІЛЕЦЬ

(21 КВІТНЯ — 21 ТРАВНЯ)

Тільці-чоловіки без великого бажання виявляють свої почуття. Дуже рідко промовляють слова «я вас кохаю».

Якщо ви живете з ним, то найкраще використовуйте час після 5 вересня. Взаємодія Венери і Юпітера є причиною метаморфози у вашому характері. У Тільця в цей час проявиться почуття ніжності, якого раніше ви в нього не помічали. Час до 3 жовтня постарайтеся використати удвох. Можна вирушити в мандри. В листопаді Тільці переживають сильні еротичні почуття. Він буде дивувати вас своїми діями, яких раніше ви не помічали.

До 20 вересня важкий вплив, випромінюваний Ураном. І це потребує від вас сміливості та рішучості. Особливо відчутні перепони стануть 26 вересня, але Марс і Юпітер допоможуть вам їх перебороти.

Ваша їжа — це проблема майбутніх тижнів. Але у вересні здоров'я не турбуватиме вас, бо Юпітер і Сатурн урівняють ваші пристрасті. Окрім цього треба дотримуватись дієти, режиму. Особливо корисними в меню будуть сухарі, сир, соки і подрібнене м'ясо. Добрі результати лікування будуть відчутні з 20 по 30 листопада.

Кожен кілограм тисне на ваш диск у спині, і це призводить до сильного болю.

Порада: займайтесь якомога більше гімнастикою і масажем.

Тілець є надзвичайно ніжною людиною з дуже хворобливим світосприйняттям.

Порада: частіше висловлюйте свої почуття, не стримуйте їх.

З 10 по 26 вересня у вас пора «жнив» — час, коли приходить найбільший успіх. Меркурій і Сонце благодійники. Корисним буде вкласти ваші гроші в будівництво або інші акції. Ваш гаманець до кінця року «набухне». Наприкінці листопада вам необхідно звернути увагу на свій настрій.

Тілець будує свої можливості поступово, але впевнено. Гроші надають йому сили і можливості розпоряджатись ними, як він захоче. Але така впевненість інколи страхає близьких.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна»
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 155.000

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151551.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

З населенням 52 мільйони чоловік Україна є другою за величиною радянською республікою. Це південна частина того, що росіяни люблять вважати слов'янською землею. Це житниця бідної країни. Як одного разу сказав сам Ленін, втратити Україну—означає втратити голову. Проте багато українців продемонстрували, що вони не заперечували б, якщо були б відрізаними від Москви. І хоча світову увагу звернуто на маленькі прибалтійські республіки та їх прагнення до незалежності, Україна непомітно переживає свою особисту дивовижну трансформацію.

Телекомпанія Сі-бі-ес. (США).

У Києві президент Буш заявив, що Вашингтон має намір й надалі підтримувати солідні відносини з Москвою. Безперечно, Америка враховує нові реалії в Радянському Союзі і тому встановлює зв'язки з республіками, але нині вона підтримує центр. Київське турне Буша стало для Горбачова останнім подарунком, причому зробленим у складних для радянського президента умовах.

П'ята програма французького телебачення.

Вибір Дж. Бушем України для продовження поїздки по СРСР — це, по-перше, символ двох підходів США до СРСР, коли відносини з центром ідуть паралельно з розвитком політичних та економічних зв'язків з республіками на всіх рівнях. По-друге, Дж. Буш знав, що не зустріне на Україні напруженої атмосфери, пов'язаної з прагненням до незалежності, як це спостерігається в Прибалтиці. Потретє, за рік до президентських виборів він хотів підняти патріотичні почуття сотень тисяч американців українського походження.

«Реч Посполіта» (Польща).

Перебудова радянської зовнішньої політики справила драматичний вплив на рішення багатьох регіональних проблем, сприявши їх розв'язанню. Уряди країн третього світу вже не в змозі настроювати одну наддержаву проти іншої. Через війну проти Іраку Горбачов та Шеварднадзе, який був тоді міністром закордонних справ СРСР, ризикнули піти на конфронтацію з радянським військовим істеблішментом і з можливим розпаленням пристрастей серед мусульман із південних республік. Це викликало переоцінку американської політики. Минули роки, коли американці робили цілеспрямовані зусилля, щоб відлучити Радянський Союз від близькосхідного регіону.

«Таймс» (Великобританія).